

I. Pozitivna gospodarska kretanja

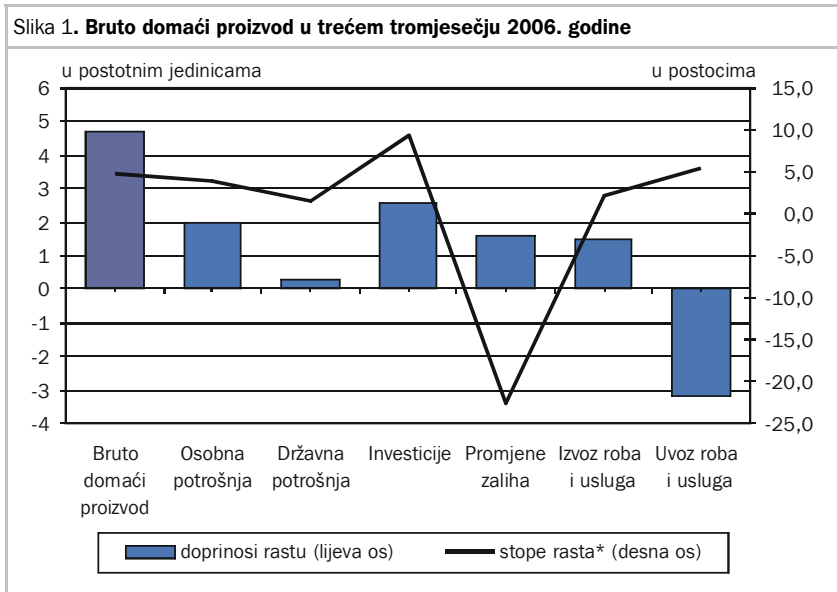
Ubrzavanje gospodarskog rasta

Nakon snažnog rasta BDP-a u prvom tromjesečju 2006. godine i njegova usporavanja u drugom, treće je tromjesečje obilježilo ponovno ubrzanje s rastom gospodarstva od 4,7 posto na međugodišnjoj razini. Pritom je pozitivnim kretanjima BDP-a najviše doprinio značajni rast investicija, koje su mu pridonijele s 2,6 postotnih bodova. One su u trećem tromjesečju 2006. godine, u odnosu na isto razdoblje 2005. godine, porasle za 9,3 posto.

Nastavak izgradnje prometnica, kao i ubrzanje ostalih građevinskih aktivnosti, doprinijeli su snažnijoj dinamici investicija. Pritom je porast investicija rezultirao i značajnim porastom uvoza kapitalne opreme. Kao posljedica toga, uvoz je roba i usluga u trećem tromjesečju bio veći za 5,5 posto na međugodišnjoj razini. Budući da je osnovica u četvrtom tromjesečju 2005. bila niža, isto tromjesečje 2006. najvjerojatnije će obilježiti veći porast investicija nego što je zabilježen u trećem tromjesečju. Tomu bi mogao pridonijeti i izostanak vremenskih nepogoda, koje obično usporavaju građevinske aktivnosti krajem godine.

Istovremeno, u trećem je tromjesečju značajno usporen rast izvoza roba i usluga u odnosu na prvu polovicu 2006. godine. Porast ukupnog izvoza na međugodišnjoj razini iznosio je 2,2 posto, a sezonalni podaci ukazuju na blago smanjenje

obujma izvoza u odnosu na prethodno tromjesečje. Podaci iz bilance plaćanja otkrivaju da je usporavanje izvoza roba i usluga ponajprije uzrokovano izvozom usluga, odnosno skromnim financijskim rezultatima turističke sezone. Naime, prihodi ostvareni od inozemnih turista u trećem tromjesečju 2006. bili su tek 1,9 posto viši nego godinu dana ranije. Ukupni je doprinos neto izvoza gospodarskom rastu bio negativan u trećem tromjesečju i iznosio je 1,7 postotnih bodova.



*Odnos prema istom tromjesečju prethodne godine.
Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Osobna potrošnja, s porastom od 3,9 posto u trećem tromjesečju, i dalje raste približno istim intenzitetom kao prethodnih godina. Doprinos ove kategorije gospodarskom rastu iznosio je 2,0 postotna boda u trećem tromjesečju. Usporavanje osobne potrošnje, do kojeg je došlo u drugom tromjesečju, najvjerojatnije je bilo privremeno. S obzirom na neznatno nižu osnovicu u 2005. i jaču aktivnost u trgovini na malo u listopadu i studenom, u četvrtom se tromjesečju može očekivati nešto jača dinamika rasta ove kategorije.

Od početka 2006. godine državna potrošnja bilježi blagi uzlazni trend, koji se može objasniti intenziviranjem pregovora s Europskom unijom. U trećem je tromjesečju 2006. zabilježen porast od 1,5 posto u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine.

Tablica 1. Glavni ekonomski pokazatelji				
	2004.	2005.	2006.	
REALNA GOSPODARSKA AKTIVNOST				
Bruto domaći proizvod, realni (%-tna promjena)	3,8	4,3	4,7	III. tromjesečje
Industrijska proizvodnja, fizički obujam (%-tna promjena)	3,6	5,1	4,6	siječanj-studeni
Trgovina na malo, realni promet (%-tna promjena)	2,7	2,8	2,1	siječanj-studeni
Građevinarstvo, fizički obujam (%-tna promjena)	2,0	-0,8	10,2	siječanj-listopad
Turizam, noćenja (%-tna promjena)	2,0	7,6	3,0	siječanj-studeni
ZAPOSLENOST, PLAĆE I CIJENE				
Stopa registrirane nezaposlenosti	18,0	18,0	16,9	studeni
Neto plaća (%-tna promjena)	5,9	4,9	5,7	listopad
Potrošačke cijene (%-tna promjena)	2,1	3,3	2,5	studeni
VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA				
Izvoz roba, USD (%-tna promjena)	29,7	9,8	17,2	siječanj-studeni
Izvoz roba i usluga, USD (%-tna promjena)	19,3	7,5	10,5	siječanj-rujan
Uvoz roba, USD (%-tna promjena)	16,7	11,8	15,1	siječanj-studeni
Uvoz roba i usluga, USD (%-tna promjena)	17,3	7,7	12,1	siječanj-rujan
PRORAČUN, KAMATNE STOPE I TEČAJ				
Saldo konsolidiranog proračuna (sred. država, mlrd. kuna)	-5,74	-7,72	-3,07	siječanj-rujan
Kamatna stopa na kratkoročne kunske kredite bez valutne klauzule (kraj razdoblja, u % na godišnjoj razini)	11,71	9,99	9,78	studeni
ZIBOR (prekonoćni krediti, u % na god. razini, kraj razdoblja)	2,04	4,04	4,18	prosinac
Tečaj EUR (kraj razdoblja)	7,67	7,38	7,35	prosinac
Tečaj USD (kraj razdoblja)	5,64	6,23	5,58	prosinac

Napomena: Postotne promjene izražene su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Izvori: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija RH i www.reuters.hr.

Porast industrijske aktivnosti

Ukupna je industrijska proizvodnja u prvih jedanaest mjeseci 2006. godine porasla za 4,6 posto u odnosu na isto razdoblje 2005. godine. Rezultat je to neujednačenog kretanja aktivnosti tijekom godine. Tako je, prema sezonalnim podacima,

porast industrijske aktivnosti u trećem tromjesečju iznosio 3,6 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, dok je u prvom i drugom tromjesečju zabilježen rast tek od 0,1 i 0,9 posto.

U prerađivačkoj industriji, najvažnijoj komponenti ukupne industrijske proizvodnje, u prvih je jedanaest mjeseci ostvaren međugodišnji rast od 4,6 posto, u rudarstvu i vađenju 9,5 posto, dok je kod djelatnosti opskrbe plinom, električnom energijom i vodom proizvodnja bila veća za 2,3 posto. Ovakva kretanja prerađivačkog sektora najvećim su dijelom uvjetovana trendovima u proizvodnji hrane i pića, izdavačkoj i tiskarskoj djelatnosti te proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda, koje zauzimaju najveći udio u strukturi bruto dodane vrijednosti industrije. Nakon porasta proizvodnje hrane i pića u prvoj polovici godine te relativno visoke proizvodnje dostignute u srpnju, uslijedila je stagnacija aktivnosti u razdoblju od kolovoza do studenog, što je uzrokovalo usporavanje uzlaznog trenda. Uz značajne oscilacije u kretanju tijekom godine, izdavačka i tiskarska djelatnost te proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u studenom su ostvarile relativno visoku razinu aktivnosti. Tako je kod izdavačke i tiskarske djelatnosti zabilježen međugodišnji rast od 19,3 posto, a kod proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda 5,2 posto.

Pozitivna kretanja u trgovini na malo

Pozitivna su se kretanja realnog prometa u trgovini na malo nastavila i tijekom jesenskih mjeseci 2006. Nakon usporavanja i stagnacije prodaje u prvih pet mjeseci, u lipnju je uspostavljen trend blagoga rasta, koji se zadržao sve do studenog. Iako je u studenom zabilježen mali pad prometa u odnosu na listopad, ostvarena je razina prodaje bila veća nego u istom prošlogodišnjem razdoblju. Izražena konkurencija velikih trgovačkih lanaca tijekom posljednjih nekoliko godina rezultirala je poboljšanjem usluga i stabiliziranjem cijena, što je, između ostalog, utjecalo i na porast potrošnje. Realni je promet u trgovini na malo u prvih jedanaest mjeseci 2006. godine porastao za 2,1 posto na međugodišnjoj razini. Pozitivnim kretanjima u trgovini na malo najviše su doprinijeli rast prometa u nespecijaliziranim prodavaonicama živežnih namirnica te trgovini motornim gorivima i mazivima, koji u strukturi trgovine na malo čine 45,0 posto prometa.

Porast potrošnje uslijed božićnih i novogodišnjih blagdana, zabilježen tijekom proteklih nekoliko godina, ide u prilog očekivanjima da se pozitivan trend nastavio i u prosincu.

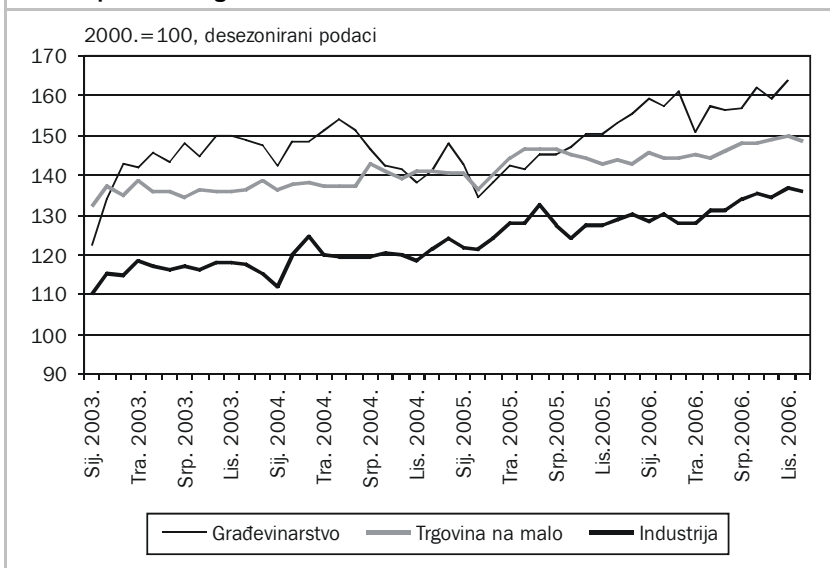
Visoka razina aktivnosti u građevinarstvu

Očekivanja o padu građevinskih aktivnosti u razdoblju od kolovoza do listopada, uvjetovana padom broja izdanih građevinskih dozvola u lipnju i srpnju, nisu se ostvarila. Snažan rast radova na zgradama i ostalim građevinama imao je izražene pozitivne učinke na kretanja u građevinarstvu. Indeksi obujma građevinskih radova za prvih deset mjeseci 2006. godine ukazuju na visoku razinu aktivnosti u ovoj djelatnosti. U promatranom je razdoblju obujam građevinskih radova porastao za 10,2 posto na međugodišnjoj razini. U samom je listopadu zabilježen međugodišnji rast od 9,8 posto. Podaci o strukturi odradenih sati na gradilištima prema vrsti građevina i radova za mjesec listopad pokazuju da je na zgradama odradeno oko 59 posto aktivnosti, a na ostalim građevinama 41 posto. S obzirom na najave o izgradnji novih prometnica te porast izdanih građevinskih dozvola i neto narudžbi u građevinarstvu, u narednom se razdoblju mogu očekivati pozitivni trendovi.

Solidna turistička godina prema fizičkim pokazateljima

Podaci o broju dolazaka i noćenja turista u prvih jedanaest mjeseci prethodne godine pokazuju solidan rast aktivnosti u turističkoj djelatnosti. U tom je razdoblju ostvareno 3,7 posto više dolazaka i 3,0 posto više noćenja u odnosu na isto razdoblje 2005. godine. Najveći doprinos pozitivnim kretanjima turističkog sektora dali su strani gosti, čiji je udio u strukturi ukupnoga broja noćenja 89,0 posto. Broj noćenja domaćih gostiju u prvih jedanaest mjeseci prošle godine veći je za 9,9 posto na međugodišnjoj razini, a stranih za 2,2 posto. U strukturi noćenja stranih turista najviše su noćenja ostvarili turisti iz Njemačke (23,4 posto), Italije (11,6 posto), Slovenije (11,2 posto), Austrije (8,7 posto) i Češke (8,4 posto).

Slika 2. **Obujam industrijske proizvodnje, građevinskih radova i prometa u trgovini na malo**



Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Negativna kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene

Poboljšanje hrvatske izvozne konkurentnosti, zabilježeno u prvih jedanaest mjeseci 2006. godine, nije bilo dovoljno snažno da bi utjecalo na obuzdavanje rasta vanjskotrgovinskog robnog deficita. Preslab rast izvoza u odnosu na uvoz utjecao je na nastavak pogoršanja vanjskotrgovinske robne razmjene. Kunska je vrijednost izvezenih roba porasla za 15,6 posto u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, dok se kunska vrijednost uvoza povećala za 13,5 posto. Takva su kretanja dovela do rasta kumulativnog deficita robne razmjene, koji je koncem studenog 2006. iznosio 60,4 milijardi kuna, što je za 11,6 posto više nego u istom razdoblju 2005. godine. Pokrivenost uvoza izvozom u razdoblju od siječnja do studenog 2006. iznosila je 47,4 posto.

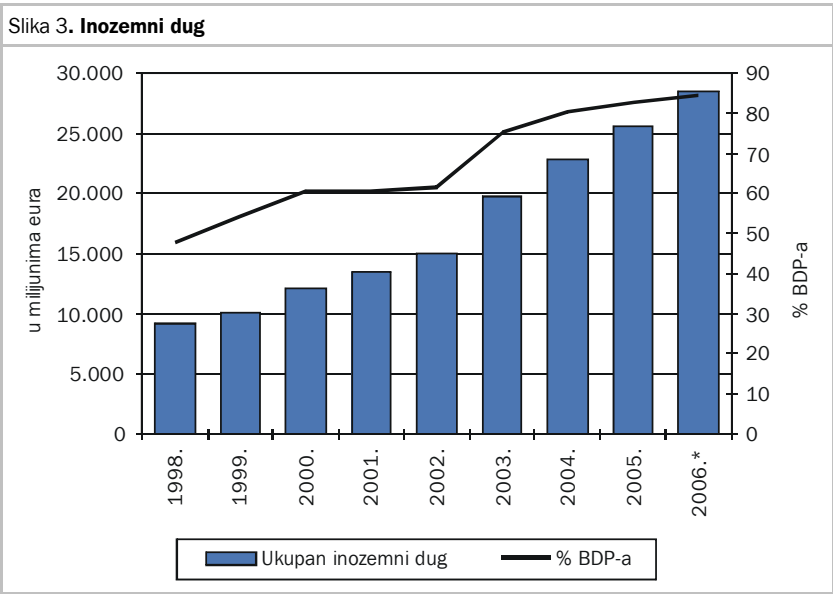
Ukupna kunska vrijednost izvoza najznačajnije djelatnosti, prerađivačke industrije, u prvih je jedanaest mjeseci 2006. godine porasla za 12,9 posto na međugodišnjoj

razini. Na to je povećanje prvenstveno utjecala brodogradnja. Ukoliko se iz analize izvoza isključi izvoz brodova, tada je ukupni izvoz u prvih jedanaest mjeseci porastao za 11,2 posto. Osim izvoza brodova, ukupnom su rastu izvoza značajno pridonijeli i rast izvoza metala i proizvoda od metala te hrane i pića.

Promatrajući izvoz po zemljama, u prvih se jedanaest mjeseci 2006. godine primjećuje porast robnoga izvoza u zemlje Europske unije. Pritom je izvoz porastao 18,3 posto na međugodišnjoj razini. Tom je rastu najviše doprinio rast izvoza u Italiju, s kojom Hrvatska ostvaruje trećinu ukupne robne razmjene s državama EU-a.

Inozemni dug ponovno raste

Nakon kratkoročnog dvomjesečnog smanjenja, koje je posljedica uobičajenih sezonskih utjecaja povećanog priljeva deviznih depozita i smanjenja inozemnog zaduženja banaka, od rujna 2006. ukupni inozemni dug bilježi ponovni rast. U listopadu je ukupno inozemno zaduženje svih sektora doseglo rekordnih 27,7 milijardi eura, što predstavlja porast od 8,4 posto u odnosu na kraj 2005. godine. U istom je razdoblju prethodne godine ukupni dug porastao za 6,1 posto. Snažan porast duga rezultat je porasta zaduženja poduzeća i banaka. Nakon zabilježenog smanjenja u prva četiri mjeseca 2006. godine, inozemni dug države sada stagnira. Prema projekcijama kretanja inozemnog zaduženja, objavljenima u Predpristupnom ekonomskom programu 2007. - 2009., ukupni bi inozemni dug mogao dosegnuti razinu od 28,5 milijardi eura, odnosno 84,4 posto BDP-a do kraja 2006. godine. Tijekom 2007. godine očekuje se usporavanje rasta duga, zbog daljnjeg smanjenja zaduženja države na inozemnim tržištima kapitala, dok bi glavni pokretači rasta inozemnog zaduženja i dalje mogla biti velika poduzeća.



*Procjena ukupnog inozemnog duga za 2006. godinu.
Izvor za originalne podatke: Hrvatska narodna banka i Vlada RH.

Sezonski pad zaposlenosti

Pozitivna su gospodarska kretanja u tijeku 2006. godine imala pozitivne učinke na porast broja zaposlenih i na smanjenje nezaposlenosti. To potvrđuje i broj zaposlenih kod pravnih osoba za razdoblje od siječnja do studenog 2006., koji je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine bio 0,8 posto veći. Toj su činjenici najviše doprinijeli porast broja zaposlenih u trgovini na veliko i malo, u poslovanju nekretninama, iznajmljivanju i poslovnim uslugama te građevinarstvu. U skladu s uobičajenim sezonskim učincima, ukupni broj zaposlenih počeo se smanjivati nakon ljeta, dok je broj nezaposlenih povećan. Ipak, u studenom je registrirani broj nezaposlenih bio 4,3 posto manji nego godinu dana ranije. Rezultat takvih kretanja u jesenskim mjesecima očitava se u stopi nezaposlenosti, koja je u razdoblju od rujna do kraja studenog porasla sa 16,2 na 16,9 posto.

Iznadprosječni porast realne neto plaće u listopadu

Prema posljednjim dostupnim podacima, trend se usporenog rasta realnih mjesečnih neto plaća nije značajnije promijenio. U prvih deset mjeseci 2006. godine realna je neto mjesečna plaća bila 1,5 posto veća u usporedbi s istim razdobljem prošle godine, dok je nominalna neto plaća bila 5,0 posto veća. No, od ustaljenog trenda odstupa porast realne neto plaće u listopadu 2006., kada je zabilježen najveći porast na međugodišnjoj razini od 3,5 posto. On je posljedica porasta realnih neto plaća, koji je u listopadu zabilježen u svim djelatnostima. U listopadu je neto plaća iznosila 4 585 HRK (791 USD i 622 EUR).

Okvir 1. MEĐUNARODNO OKRUŽENJE

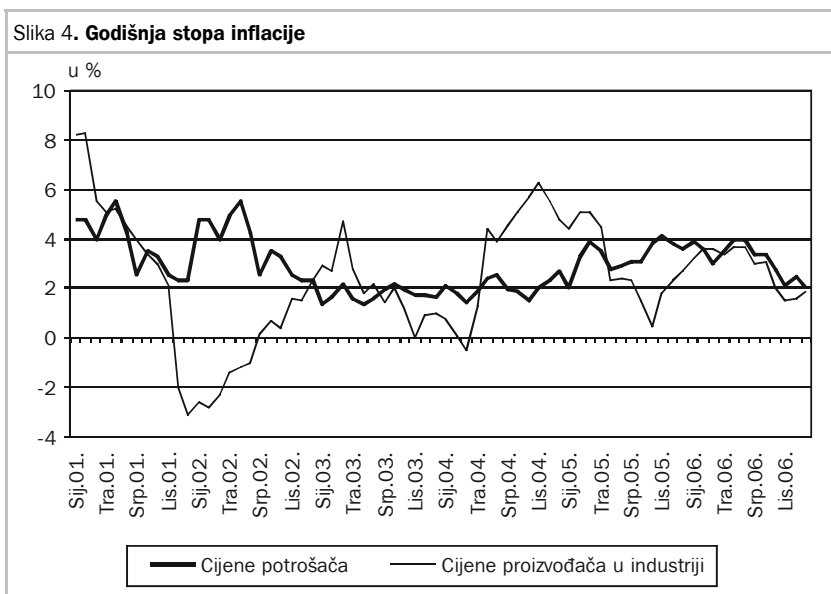
Bruto domaći proizvod Europske unije (EU-25) porastao je za 3,0 posto u trećem tromjesečju 2006. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok je na području euro zone rast iznosio 2,7 posto. Glavni pokretač gospodarskoga rasta i dalje predstavlja osobna potrošnja. Kretanju osobne potrošnje pogoduju povoljna kretanja na tržištu rada. Trend rasta zaposlenosti i smanjenja nezaposlenosti, započet još 2004. godine, i dalje se nastavlja. Desezonirani podaci o kretanju zaposlenosti u EU-25 pokazuju da se u trećem tromjesečju 2006. godine broj zaposlenih osoba povećao za 1,1 posto u usporedbi s istim razdobljem 2005. godine. Stopa nezaposlenosti u EU-25, nakon što se pet mjeseci nije mijenjala, u studenom je smanjena na 7,7 posto.

Europska središnja banka i dalje nastavlja provoditi restriktivnu monetarnu politiku s ciljem obuzdavanja rasta cijena, koje su u studenom ponovno dosegnule razinu od 2,1 posto. Stoga je u prosincu, po peti put u tijeku 2006. godine, povisila referentnu kamatnu stopu za 0,25 postotna boda, odnosno na 3,5 posto. Kako je od 2000. godine EURIBOR postao dominantna referentna kamatna stopa za zaduživanje hrvatskih banaka u inozemstvu, ovakav bi nastavak restriktivne monetarne politike i postupni rast kamatnih stopa EU-a mogao utjecati i na kretanja hrvatskog inozemnog duga. Prethodne mjere Europske središnje banke imale su vrlo mali utjecaj na kretanje kamatnih stopa. Unatoč umjerenom rastu kamatnih stopa, one su se zadržale na niskim razinama, što i dalje pogoduje kreditiranju stanovništva i nefinancijskih poduzeća. Posljedice najnovijih mjera monetarne politike bit će vidljive tek u idućim mjesecima.

Početak 2007. godine obilježile su dvije velike promjene. Europska se unija od 1. siječnja proširila za dvije nove članice – Rumunjsku i Bugarsku – dok je Slovenija uvođenjem eura postala članicom Europske monetarne unije.

U prosincu inflacija smanjena na 2,0 posto

Inflacija, mjerena stopom promjene potrošačkih cijena, iznosila je 2,0 posto u prosincu 2006., što je najniža međugodišnja stopa još od siječnja 2005. godine. U usporedbi s prethodnim mjesecom, u prosincu su potrošačke cijene u prosjeku ostale na približno istoj razini kao i u studenom, pri čemu je došlo do pada cijena odjeće i obuće (1,7 posto), ali i do povećanja cijena prehrane i prometa (0,2 posto) te cijena stanovanja, vode, energije, plina i drugih goriva (0,3 posto).



Izvor: Državni zavod za statistiku.

Na razini cjelogodišnjeg prosjeka rast je potrošačkih cijena u 2006. blago usporen u odnosu na 2005., pa je i stopa inflacije smanjena s 3,3 posto na 3,2 posto. Cijene dobara u 2006. porasle su 2,5 posto, a cijene usluga 5,5 posto. Najveći utjecaj na takva kretanja imale su cijene nafte na svjetskim tržištima, kao i povećane cijene bezalkoholnih pića, te cijena opskrbe vodom i različitih komunalnih usluga. Tako su cijene goriva i maziva za osobna vozila u prosjeku porasle za 4,5 posto, što je uvjetovalo i rast prometnih usluga od 4,8 posto. Cijene prehrambenih proizvoda, koje čine gotovo trećinu potrošačke košarice, ostvarile su prosječni rast od 2,1

postu, dok su cijene bezalkoholnih pića porasle za 6,7 posto, uglavnom kao posljedica uvedenih plaćanja ekoloških naknada za zbrinjavanje ambalažnog otpada. Istovremeno, cijene opskrbe vodom i različitih komunalnih usluga povećane su za 15 posto zbog većih cijena koje su uvele pojedine lokalne jedinice, a značajan su rast imale i cijene najamnina (26,9 posto) te cijene tekućih (11,5 posto) i krutih goriva (10,5 posto). Rast su zabilježile i cijene zdravstvenih usluga, posebno medicinskih (26,2 posto). Iako se u 2007. godini očekuje daljnje usporavanje indeksa potrošačkih cijena, osnovni rizik za njihovo povećanje predstavljao bi ponovni rast cijena naftnih derivata, kao i već najavljena poskupljenja komunalnih usluga u pojedinim gradovima te poskupljenja u putničkom prometu.

U prosincu 2006. godine cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima ostale su nepromijenjene u odnosu na studeni, dok su na godišnjoj razini ostvarile rast od 1,9 posto. U prosjeku, prošle su godine industrijske cijene porasle za 2,9 posto u odnosu na 2005. Pritom su sve kategorije unutar glavnih industrijskih grupacija zabilježile rast cijena, posebice cijene energije (6,3 posto) i cijene kapitalnih proizvoda (2,9 posto). Visoki su rast zabilježile i cijene u proizvodnji koksa i naftnih derivata (9,5 posto), cijene u proizvodnji metala (4,3 posto) te u proizvodnji električnih strojeva i aparata (13,4 posto). Cijene opskrbe električnom energijom, plinom i vodom porasle su 5 posto.

Aprecijacijski pritisci ponovno trajali veći dio godine

Kretanje tečaja u 2006. bilo je slično onomu u 2005. godini (slika 5). Tečaj kune prema euru uglavnom je aprecirao sve do sredine ljeta, kada je uslijedila relativno snažna deprecijacija kune uzrokovana administrativnim mjerama. Tako je zbog uvođenja nove mjere HNB-a o proširenoj osnovici za obračun minimalno potrebnih deviznih potraživanja u ljeto 2006. došlo do naglog i snažnog povećanja potražnje za devizama. To je navelo HNB da prodajom eura intervenira na deviznom tržištu i s tržišta povuče 930 milijuna kuna. Ubrzo potom, kuna je opet počela jačati, uslijed povećane potražnje za kunama, zbog čega je HNB intervenirala četiri puta u zadnjem tromjesečju, otkupivši pritom 576,1 milijuna

deviznim potraživanjima, prema kojoj u devizne obveze spadaju i kunski depoziti s valutnom klauzulom. To znači da su banke sada obvezne održavati minimalno 32 posto deviznih obveza deviznim potraživanjima, u što moraju uključiti i kunske depozite s valutnom klauzulom.

Snažan rast depozita i kredita krajem prošle godine

U listopadu je zabilježen snažan porast depozitnog novca od gotovo dvije milijarde kuna, a u studenom još 1,1 milijardu kuna. Krajem studenog je količina depozitnog novca iznosila 32,8 milijardi kuna, što čini porast od 28,6 posto na međugodišnjoj razini. Osim toga, depozitni je novac bio najznačajniji generator rasta novčane mase, s porastom od 7,3 milijardi kuna na međugodišnjoj razini, dok je ukupna novčana masa porasla za 9,1 milijardu kuna na međugodišnjoj razini, odnosno 24,5 posto.

Nakon što je u 2003. godini HNB prvi put donijela odluku o obveznom upisu blagajničkih zapisa, stopa rasta plasmana spustila se ispod 20 posto, što znači da je prosječni porast plasmana banaka u 2004. godini iznosio 11,7 posto. U 2005. stopa rasta je iznosila 14,9 posto. Povećanje stope rasta plasmana nastavilo se i u 2006. godini, pa je u prvih 11 mjeseci iznosilo 21,9 posto. S novim mjerama HNB-a može se očekivati i značajno smanjenje stope rasta plasmana u 2007. godini.

Krediti stanovništvu su krajem studenog iznosili 94,7 milijardi kuna premašivši iznos kredita trgovačkim društvima za gotovo 20 milijardi kuna. Samo se u prvih 11 mjeseci 2006. godine razlika između kredita stanovništvu i kredita trgovačkim društvima povećala za 3,4 milijardi kuna. I dok stanovništvo svoju potrebu za kreditima dominantno zadovoljava na domaćem tržištu, trgovačka su društva dijelom izravno orijentirana na inozemne kreditore, zbog čega je porast njihovih kreditnih zaduženja kod domaćih banaka umjereniji.

Obratne repo aukcije doprinose većoj stabilnosti na novčanom tržištu

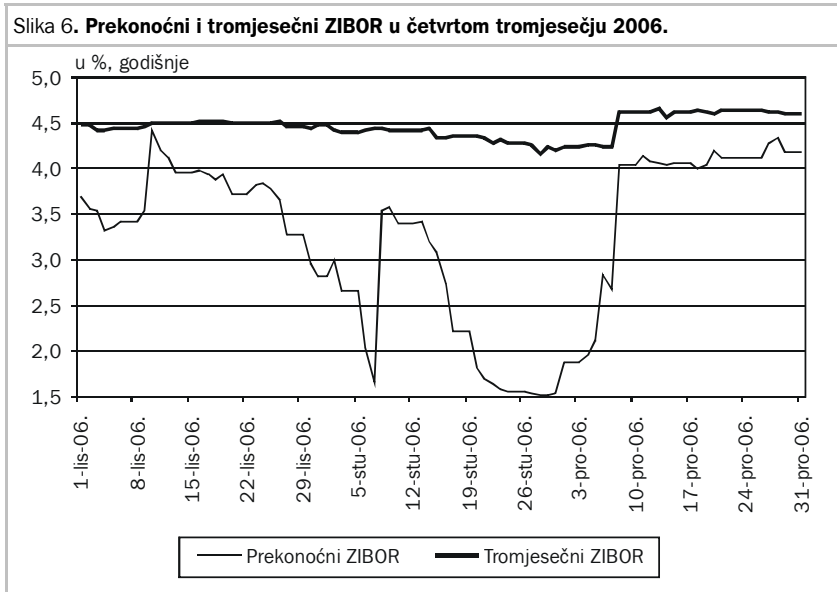
Veći dio zadnjeg tromjesečja 2006. godine obilježila je povoljna likvidnost novčanog tržišta. Jedino prosinac predstavlja iznimku zbog uobičajeno veće potražnje za gotovim novcem uzrokovane predblagdanskom potrošnjom stanovništva, ali i činjenicom da je država od HNB-a otkupila oko 3 milijarde kuna u devizama radi podmirivanja obveza prema bankama. To je dovelo do blagog porasta dugoročnijih kamatnih stopa, budući da su se banke mogle namirivati putem obratnih repo aukcija. Naime, najviši iznosi pristiglih i prihvaćenih ponuda na obratnim repo aukcijama stizali su upravo u prosincu, s tim da je najviši iznos, 3,9 milijardi kuna, zabilježen na zadnjoj prošlogodišnjoj aukciji.

Povoljna je likvidnost potpomogla i izdašan upis trezorskih zapisa. U gotovo cijelom četvrtom tromjesečju ukupni su upisani trezorski zapisi nadmašivali planirani iznos izdanja, a planirani je iznos izdanja trezorskih zapisa jednom čak i premašen za 282,5 milijuna kuna, odnosno 71 posto. Kamatna se stopa na jednogodišnje trezorske zapise, koji su najznačajniji u ukupno upisanim zapisima, u četvrtom tromjesečju blago spustila na razinu od 3,9 posto. Na kraju 2006. godine ukupni je iznos upisanih trezorskih zapisa iznosio 12,3 milijarde kuna, što označava porast od 5,2 posto u odnosu na kraj 2005. godine.

Uzlet burzi u 2006. godini

Burzovni indeks Zagrebačke burze, CROBEX, u 2006. godini bilježi porast od 60,7 posto. To je daleko više od porasta u 2005. godini, koji je iznosio 27,6 posto, i porasta u 2004. godini, koji je iznosio 32,1 posto. Većina porasta CROBEX-a u 2006. godini dogodila se do rujna, kada je CROBEX zabilježio svoj maksimum, dosegnuvši gotovo 3300 bodova, nakon čega je počeo stagnirati pa je godinu završio na razini od 3209,48 bodova. Slično kretanje zabilježio je indeks Varaždinske burze, VIN, s porastom od 48,7 posto, koji je svoj maksimum u iznosu od 3121,1 bod zabilježio krajem listopada. Ovakvo kretanje indeksa u 2006. godini dobrim je dijelom uzrokovano i značajnim priljevom imovine u

investicijske fondove te preuzimanjem Plive, kojoj se cijena u 2006. godini udvostručila. Promet dionicama se u 2006. značajno povećao, za 121,1 posto na Zagrebačkoj burzi, te je iznosio 10,5 milijardi kuna, odnosno za 65,6 posto na Varaždinskoj burzi, gdje je iznosio 3,7 milijardi kuna.



Izvor: Ministarstvo financija RH.

Značajan rast proračunskih prihoda...

Prva tri tromjesečja 2006. godine donijela su zadovoljavajući rast gospodarstva i dobre makroekonomske pokazatelje, što je u konačnici rezultiralo i povećanjem prihoda državnog proračuna. Konsolidirani proračun središnje države u razdoblju od siječnja do listopada 2006. prikupio je 82,4 milijarde kuna prihoda, čime je ostvareno 82,2 posto proračunom planiranih prihoda i zabilježen međugodišnji rast od 10,2 posto.

Posebno visok rast prihoda ostvaren je kod poreza na dobit. Naime, zbog vrlo dobrog poslovanja poduzeća u 2005. godini, prihod od poreza na dobit u deset mjeseci 2006. godine zabilježio je međugodišnji rast od 28,4 posto. Porez na

dodanu vrijednost također bilježi visok međugodišnji rast, 9,7 posto. Prihodi od posebnih poreza u prvih su deset mjeseci 2006. zabilježili međugodišnji rast od 5,4 posto. Dobrom ukupnom rastu trošarina najviše je doprinio porast trošarina na automobile i trošarina na duhanske preradevine, dok su trošarine na naftu i naftne derivate ostvarene nešto ispod planiranog iznosa. Prihodi od trošarina na automobile zabilježili su međugodišnji rast od 18,4 posto, što je rezultat povećanja prodaje automobila, dok je relativno visok rast prihoda od trošarina na duhan (7 posto) rezultat veće kontrole i smanjivanja crnog tržišta duhanskim proizvodima. Jedino su trošarine na bezalkoholna pića zabilježile smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

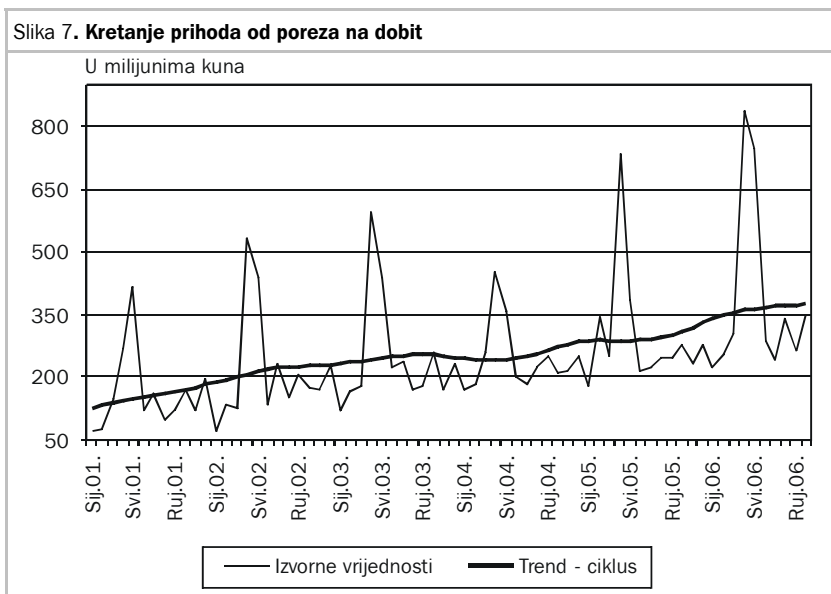
U razdoblju od siječnja do listopada prihodi od poreza na dohodak porasli su za 10,7 posto, što predstavlja značajan rast, koji je ostvaren kao rezultat kumulativnog učinka povećanja plaća i povećanja zaposlenosti. Isplaćeni povrat prihoda od poreza na dohodak u deset mjeseci 2006. veći je za 7,8 posto u odnosu na 2005. Prihodi od doprinosa, druga najvažnija stavka u ukupnim приходima proračuna konsolidirane središnje države, također bilježe značajan međugodišnji rast, 8,3 posto, čime i oni prate trend povećanja plaća i zaposlenosti. Ostali prihodi konsolidirane središnje države ostvareni su prvenstveno od prodaje roba i usluga, administrativnih taksi, raznih i neprepoznatih prihoda, prihoda od imovine te, nešto manje, prihoda od kazni, naknada i globa. Jedino se prihodi od pomoći ostvaruju ispod razine planiranog. Osnovni uzrok tomu je neostvarivanje planiranih projekata, a time i nemogućnost povlačenja sredstava Europske unije.

... uz blagi rast rashoda...

Od siječnja do listopada 2006. godine ostvareni rashodi proračuna konsolidirane središnje države iznosili su 79,7 milijardi kuna, što čini 80,5 posto godišnjeg proračuna i međugodišnji rast rashoda od 4,9 posto.

Rashodi za socijalne naknade imaju najveći udio u ukupnim rashodima, 45,7 posto. Ovi rashodi bilježe međugodišnji rast od 4,4 posto, a od ukupnog iznosa socijalnih naknada najviše je utrošeno na rashode za mirovine, zdravstvo, dječji doplatak, porodiljne naknade te naknade nezaposlenima. Za isplatu plaća i

doprinosa državnim i javnim službenicima i namještenicima upotrijebljeno je 26,4 posto ukupnih rashoda. Daleko najveći međugodišnji rast, čak 18,6 posto, bilježe rashodi za korištenje dobara i usluga. Rashodi za korištenje dobara i usluga najvećim se dijelom odnose na usluge telekomunikacija, pošte i prijevoza, usluge energije te usluge tekućeg i investicijskog održavanja.



Izvor: Ministarstvo financija RH.

Rashodi za subvencije kreću se u okviru planiranog iznosa, a bilježe međugodišnji rast od 4,4 posto. Iako se rashodi za subvencije poduzećima unutar javnog sektora i dalje uvelike odnose na subvencije Hrvatskim željeznicama, oni su u prvih deset mjeseci 2006. ipak smanjeni za 9,6 posto. Izvan javnog sektora najviše se utrošilo na subvencioniranje poljoprivrede, obrtnika te malih i srednjih poduzetnika.

Promatrano prema razinama vlasti, iz državnog se proračuna izvršilo čak 95,3 posto ukupnih rashoda konsolidirane središnje države, dok se preostali dio odnosi na rashode izvanproračunskih fondova (HZMO, HZZO, HZZ, Hrvatske vode, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Hrvatske autoceste, Hrvatske ceste, DAB i HFP).

...omogućili su povećanje državne imovine...

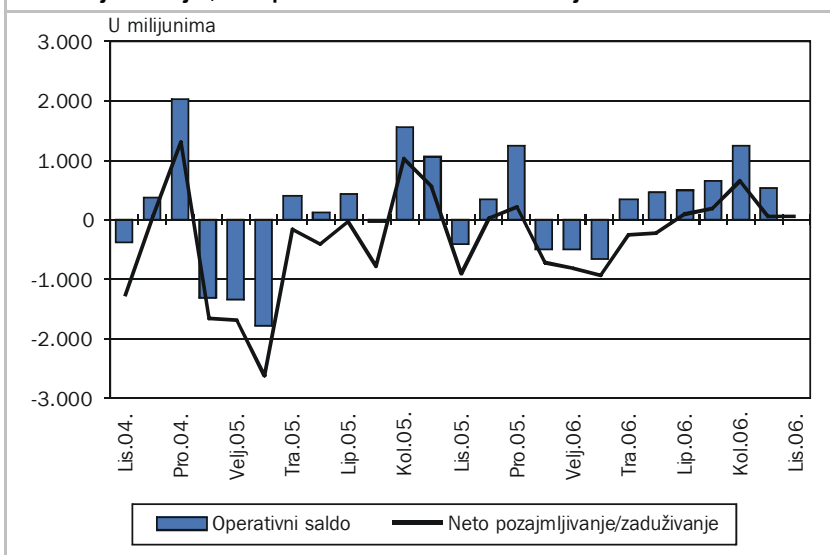
U prvih deset mjeseci 2006. godine neto nabave nefinancijske imovine konsolidirane središnje države iznosile su 4,5 milijardi kuna. Najveći dio nabave odnosi se na dugotrajnu imovinu, prvenstveno zgrade, građevine i zemljišta, koju su uglavnom ostvarili izvanproračunski korisnici, ponajprije Hrvatske ceste i Hrvatske autoceste. Prodaja nefinancijske imovine, s druge strane, najvećim je dijelom ostvarena kroz prodaju dugotrajne imovine, prvenstveno prodajom zgrada i građevina, a manje prodajom ostalih oblika imovine. Prodaja je, kao i priljev sredstva po toj osnovi, najvećim dijelom ostvarena u okvirima državnog proračuna.

Neto financijska imovina konsolidirane središnje države od siječnja do listopada 2006. godine uvećana je za 278 milijuna kuna. Pritom je financijska imovina državnog proračuna smanjena za 153 milijuna kuna, dok je financijska imovina izvanproračunskih fondova porasla za 386 milijuna kuna. Transakcije financijskom imovinom najvećim su dijelom ostvarene na domaćoj imovini.

...i umjereni rast obveza radi financiranja manjka

Od siječnja do listopada 2006. ukupne su neto obveze konsolidirane središnje države povećane za 2,1 milijardu kuna. Pritom je povećanje domaćih obveza iznosilo 5,5 milijardi kuna, dok su se inozemne obveze smanjile za 3,4 milijarde kuna. Uzrok povećanja obveza na domaćem tržištu podjednako čine zaduživanje po osnovi izdavanja obveznica i zaduživanje po osnovi zajmova, i to najvećim dijelom u okviru državnog proračuna. Smanjenje inozemnih obveza u najvećoj je mjeri ostvareno otplatom obveznica iz državnog proračuna, a nešto manje otplatom zajmova.

Slika 8. Mjere manjka/viška proračuna konsolidirane središnje države



Napomena: Operativni saldo predstavlja razliku između prihoda i rashoda proračuna. Neto pozajmljivanje/zaduživanje je operativni saldo umanjen za vrijednost neto nabave nefinancijske imovine (što je jednako neto porastu financijske imovine umanjenoj za neto porast obveza). Negativna vrijednost označava neto zaduživanje države.

Izvor: Ministarstvo financija RH.

Državni proračun za 2007. - solidan rast prihoda i smanjenje deficita

Hrvatski je Sabor početkom prosinca usvojio proračun za 2007. godinu. Njegovo osnovno obilježje jest nastavak procesa srednjoročne fiskalne konsolidacije s ciljem smanjenja deficita konsolidirane opće države na razinu od 2,8 posto BDP-a. Usto je važno istaknuti da su fondovi socijalnog osiguranja - HZZ, HZMO i HZZO - od ove godine uključeni u državni proračun, što je još jedan korak prema završetku procesa uspostavljanja jedinstvenog računa Državne riznice.

Planirani prihodi proračuna konsolidirane središnje države za 2007. iznose 108,3 milijardi kuna, što čini povećanje od 8,1 posto. Rast prihoda središnje države planiran je uz pretpostavku solidne ekonomske aktivnosti i daljnjeg jačanja porezne administracije u smislu još učinkovitije naplate poreza i zadiranja u

područje sive ekonomije. Nadalje, proračunski su prihodi određeni i očekivanim povećanjem zaposlenosti, koje će utjecati na veću uplatu poreza na dohodak i doprinosa, te dobrim rezultatima poslovanja poduzeća u 2006. godini, koji će utjecati na rast prihoda od poreza na dobit u 2007. godini.

Proračun središnje države za 2007. uključuje rezultate promjena nastalih u raspodjeli poreznih prihoda. Naime, novim se mjerama decentralizacije od jedinica lokalne i regionalne samouprave preuzima prihod od poreza na dobit, dok se prihod od poreza na dohodak u većoj mjeri prepušta lokalnim jedinicama, pri čemu se očekuje ravnomjernija raspodjela prihoda od izravnih poreza između jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Planirani rashodi proračuna konsolidirane središnje države za 2007. godinu iznose 106,3 milijarde kuna, što predstavlja međugodišnji rast od 7,4 posto. Subvencije proračuna konsolidirane središnje države porast će za 8,1 posto, pri čemu su značajna sredstva planirana za poticanje poduzetništva te za prometnu infrastrukturu i regionalni razvoj. Značajan je rast rashoda namijenjen znanosti i obrazovanju. Planiran je i rast rashoda za socijalne naknade od 5,3 posto, kao i osjetno povećanje izdataka za porodične naknade i dječji doplatak, što čini dio mjera nacionalne populacijske politike.

U konsolidiranom proračunu središnje države za 2007. godinu planirano neto povećanje nefinancijske imovine iznosi 6,7 milijardi kuna (plan iz proračuna za 2006. bio je 6,1 milijardi kuna), a najveći dio tog iznosa odnosi se na nabavu zgrada i građevina. Što se tiče financiranja deficita konsolidiranog proračuna središnje države, ono će se i dalje obavljati putem zaduživanja na domaćem tržištu te primitaka od privatizacije. Sukladno tome, planirano je smanjenje inozemnih obveza i povećanje domaćih.